

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи
для здобувачів вищої освіти спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність»
усіх форм навчання

Обговорено і рекомендовано на
засіданні кафедри креативних
індустрій та соціальних
інновацій
Протокол № 11
Від « 6 » квітня 2021 р.

Юридична психологія. Методичні вказівки до практичних занять для здобувачів вищої освіти спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» усіх форм навчання / Укл.: Філіпович В. М. – Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2021. – 32 с.

Укладач: Філіпович Вікторія Миколаївна, кандидат психологічних наук, на посаді доцента кафедри креативних індустрій та соціальних інновацій

Відповідальний за випуск: Поленкова Марина Володимирівна, завідувачка кафедри креативних індустрій та соціальних інновацій, к.еко.н., доцент

Рецензент: Дем'яненко Юлія Олександрівна, к. психол. н., доцент кафедри психології Академії державної пенітенціарної служби

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1 СИЛАБУС	6
2 СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ	8
Семінарське заняття №1	8
Семінарське заняття №2	9
Семінарське заняття №3	10
Семінарське заняття №4	11
Семінарське заняття №5	11
Семінарське заняття №6	12
Семінарське заняття №7	13
Семінарське заняття №8	14
Семінарське заняття №9	15
Семінарське заняття №10	16
3 ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	17
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	20
ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ	25
ДОДАТКИ	26
Додаток А – Контрольні завдання для самоперевірки	26
Додаток В – Контрольні завдання для самоперевірки	31

ВСТУП

Юридична психологія належить до циклу психологічних дисциплін, засвоєння яких є необхідною умовою підготовки висококваліфікованих спеціалістів - правоохоронної діяльності, оскільки правотворча та правоохоронна діяльність передбачає необхідність виконання різноманітних соціальних і правових функцій, ефективна реалізація яких можлива за умов поглибленого вивчення здобувачами вищої освіти юридичних вузів і факультетів психологічних аспектів окремих правових явищ, умілого застосування цих знань у правоохоронній діяльності.

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Юридична психологія» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Правоохоронна діяльність», підготовки бакалавра галузі знань 26 «Цивільна безпека», спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є факти, закономірності та механізми людської психіки у сфері регульованих правом відносин, що визначаються інтегральною тріадою елементів «людина – право - суспільство».

Метою викладання навчальної дисципліни «Юридична психологія» є: підготовка висококваліфікованих фахівців, здатних розуміти і розкривати загальні закономірності та механізми психічної діяльності людини, розуміти мотиви вчинків людей, регулювати взаємовідносини з ними; розвиток професійно-важливих якостей майбутніх правоохоронців.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Психологія» є: сформулювати систему теоретико-методологічних знань із проблем психологічної науки і практики, забезпечити пізнання структурних елементів психіки – пізнавальних процесів, психічних властивостей, станів і утворень на рівні відтворення і тлумачення для практичного застосування та втілення в процесі фахової діяльності майбутнього фахівця.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми ЗВО повинні набути такі компетенції:

- здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- визначеність і наполегливість щодо вирішення поставлених завдань і взятих обов'язків.
- здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
- здатність реалізовувати принципи партнерства та недискримінації в роботі з населенням.
- знання та розуміння щодо здійснення превентивної та профілактичної діяльності, спрямованої на запобігання вчиненню правопорушень, в тому числі корупційних.
- здатність вживати заходів запобігання дитячій бездоглядності, правопорушенням серед дітей, а також соціального патронажу серед дітей, які відбували покарання у вигляді позбавлення волі.

Завдання, які вирішуються в процесі вивчення дисципліни:

- розкриття основних понять, категорій і систем юридичної психології,

- її методологічних основ і методів, які використовуються на практиці;
- пізнання загально-психологічних і соціально-психологічних основ для застосування психологічних знань в правоохоронній діяльності;
- усвідомлення проблеми правової соціалізації особистості, факторів та умов формування правосвідомості;
- розкриття психологічних аспектів криміналізації особистості, механізми злочинної поведінки і особистості злочинця;
- надання допомоги студентам у вивченні психологічних проблем у діяльності правоохоронця.

Програмними результатами навчання є:

- володіти достатніми знаннями та розумінням сутності та основних питань етики поведінки, соціально відповідальної та свідомої діяльності у сфері правоохоронної діяльності.
- володіти достатніми навичками адаптуватися і діяти за звичних умов правоохоронної діяльності та за умов ускладнення оперативної обстановки.
- привертати увагу аудиторії, висловлювати власну думку, аргументувати, вислуховувати співрозмовника, сприймати іншу точку зору, орієнтуватися в інформаційних потоках, використовувати методи індивідуально-виховної роботи, підтримувати сприятливий морально-психологічний клімат в колективі.
- планувати, організовувати і здійснювати превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень, у тому числі корупційних.

Методичні рекомендації містять відомості про зміст і структуру дисципліни, тематику підготовки семінарських занять, питання для самостійного опрацювання матеріалу для поглибленого вивчення дисципліни, тематику доповідей та рефератів, список рекомендованої літератури. Також подано тестові завдання для самоперевірки.

1 СИЛАБУС

1. Анотація курсу. Предмет вивчення – психічні явища, механізми і закономірності людської психіки в умовах правового регулювання. Юридична психологія є інтегративною наукою, вона уявляє собою цілісну систему знань із психології та юриспруденції. Вона покликана розробляти загальні закономірності психологічної науки в їхньому специфічному відображенні - з погляду права.

2. Мета та цілі курсу. Метою викладання навчальної дисципліни «Юридична психологія» є: забезпечення психологічної підготовки здобувачів вищої освіти, яка слугуватиме основою для їхньої практичної роботи, що пов'язана з юридичною діяльністю; формування психологічної компетентності, яка дозволяє підвищувати ефективність праці юриста, глибше розуміти мотиви вчинків людей, регулювати взаємовідносини з ними; розвиток професійно-важливих якостей майбутніх юристів.

3. Результати навчання – Під час вивчення дисципліни ЗВО має досягти або вдосконалити наступні програмні результати навчання (ПРН), передбачені освітньою програмою: володіти достатніми знаннями та розумінням сутності та основних питань етики поведінки, соціально відповідальної та свідомої діяльності у сфері правоохоронної діяльності; володіти достатніми навичками адаптуватися і діяти за звичних умов правоохоронної діяльності та за умов ускладнення оперативної обстановки; привертати увагу аудиторії, висловлювати власну думку, аргументувати, вислуховувати співрозмовника, сприймати іншу точку зору, орієнтуватися в інформаційних потоках, використовувати методи індивідуально-виховної роботи, підтримувати сприятливий морально-психологічний клімат в колективі; планувати, організовувати і здійснювати превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень, у тому числі корупційних.

Крім того здобувач буде вміти: оперувати категоріями, термінами, що використовуються у юридичній психології; застосовувати набуті знання у професійних ситуаціях у процесі спілкування; здійснювати психологічну оцінку особистості; аналізувати витoki конфлікту, їх профілактики і вирішення у професійній діяльності.

4. Обсяг курсу. Загальна кількість кредитів – 4 (120 годин): лекційні заняття – 20 годин; семінарські заняття – 20 годин; самостійна і індивідуальна робота – 80 годин.

5. Пререквізити - Передумовою вивчення дисципліни є успішне засвоєння дисциплін «Філософія», «Соціологія».

6. Система оцінювання та вимоги.

Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, лабораторних, семінарських занять, виконання індивідуальних завдань і оцінюється сумою набраних балів.

Поточний контроль – до 60 балів, в тому числі:

Контрольна робота – до 10 балів; самостійна робота – до 10 балів
підготовка до семінарських занять – до 40 балів. Семестровий контроль проводиться під час залікового тижня за трьома запитаннями: двома теоретичними (по 10 балів максимум за кожне) та одним практичним (20 балів максимум). Оцінка за результатами вивчення дисципліни формується шляхом додавання підсумкових результатів поточного контролю до залікової оцінки.

Загальна система оцінювання курсу Поточний контроль протягом семестру та семестровий контроль у вигляді іспиту.

Умови допуску до підсумкового контролю Здобувачі, які повністю виконали навчальний план і позитивно атестовані з дисципліни за результатами поточного та модульного контролів, складають іспит і підвищують набрану кількість балів (max 40 б.), як підсумкову оцінку.

7. Політика курсу - У випадку, якщо здобувач вищої освіти протягом семестру не виконав у повному обсязі передбачених робочою програмою навчальної дисципліни всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані практичні, лабораторні роботи або не набрав мінімально необхідну кількість балів (тобто кількість балів, яка сумарно з максимально можливою кількістю балів, які здобувач вищої освіти може отримати під час семестрового контролю не дозволить отримати підсумкову оцінку «задовільно – Е, 60 балів»), то він не допускається до складання екзамену (диференційованого заліку) під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість.

На ліквідацію академічної заборгованості виноситься весь обсяг теоретичного матеріалу, що передбачений робочою програмою навчальної дисципліни. Академічна заборгованість повинна бути ліквідована до атестації здобувача вищої освіти, а у випадку коли заборгованість виникла з дисципліни, знання, уміння та навички з якої, відповідно до структурно-логічної схеми підготовки фахівця, потрібні для вивчення навчальних дисциплін наступного семестру, то така заборгованість повинна бути ліквідована до початку нового семестру.

Академічна заборгованість з підсумкового семестрового контролю знань ліквідується здобувачами вищої освіти під час додаткових сесій з ліквідації академічної заборгованості, що організовується дирекціями навчально-наукових інститутів (деканатами факультетів) згідно з графіком навчального процесу, затвердженого ректором Університету. Повторне складання екзаменів (диференційованих заліків) допускається не більше двох разів з кожної дисципліни: один раз викладачу, другий – комісії, яка створюється директором навчально-наукового інституту (деканом факультету). Результати ліквідації академічної заборгованості відображаються в ліквідаційній відомості успішності

Повторне складання екзамену (диференційованого заліку) з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється (пункт 2.5 Положення із змінами, внесеними згідно із рішенням Вченої ради від 28.12.2020, протокол №10, та наказом ректора № 120 від 28.12.2020).

2 СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

Семінарське заняття 1

Тема: Юридична психологія як наука. Правова культура особистості

План

1. Предмет, об'єкт та задачі юридичної психології. Історія розвитку юридичної психології.
2. Система юридичної психології. Зв'язок юридичної психології з іншими науками.
3. Основні напрями сучасної психології:
 - а) біхевіоральний напрям вивчення поведінки людини;
 - б) гештальт-психологія: принципи цілісності та динамічності;
 - в) психоаналіз: теорії несвідомого, сновидінь та дитячої сексуальності;
 - г) гуманістична психологія;
 - д) когнітивна психологія.
4. Методи юридичної психології. Методологічні основи юридичної психології. Система та класифікація методів юридичної психології.
5. Правова культура особистості. Правова культура суспільства. Структура правової культури суспільства.
6. Правова свідомість. Функції правосвідомості.

Ключові слова: психологія, предмет психології, психічне, психоаналіз, свідоме, неусвідомлене, біхевіоризм, наuczання, гештальтпсихологія, генетична психологія, гуманістична психологія, когнітивна психологія.

Теми рефератів та доповідей

1. Основні етапи історії психології: школи, концепції, напрями у психології.
2. Історія психологічної думки в Україні.
3. Правова культура особистості. Правова свідомість. Правова культура суспільства.

Питання для самостійного опрацювання

1. Особливості застосування методу анамнезу у психології.
2. Характеристика методу експертних оцінок у загальній психології.
3. Моделювання як метод психологічного дослідження та його види.
4. Особливості використання методу самоспостереження та самозвіту.
5. Характеристика методу контент-аналізу
6. Метод спостереження та його види.
7. Методи опитування.
8. Діагностичні методи: тест та його види.
9. Експеримент, види експерименту.

Література

[3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 16; 17; 18; 45; 47; 48; 57].

Семінарське заняття 2

Тема: Пізнавальні психічні процеси особистості працівників правоохоронних органів

План

1. Поняття про відчуття. Рефлекторна природа відчуттів. Рецептори й аналізатори.
2. Сприймання: сутність та характеристика.
3. Пам'ять, класифікація і види пам'яті: за часом збереження матеріалу, за переважаючим аналізатором, за змістом того, що запам'ятовується і відтворюється, за характером участі волі у процесах запам'ятовування і відтворення матеріалу.
4. Поняття про мислення. Мислення і почуттєве пізнання. Операції мислення. Форми мислення. Класифікація видів мислення.
5. Уява, класифікація та види уяви.

Ключові слова: увага, довільна увага, мимовільна увага, відчуття, рецептор, аналізатор, сприймання, сенсibiliзація, адаптація, поріг чутливості, генетична та прижиттєва пам'ять, забування, спогад, пригадування, ремінісценція, обсяг пам'ять, наочно-образна, емоційна, рухова, словесно-логічна пам'ять, оперативна, короткочасна, довготривала, мимовільна, довільна пам'ять, мислення, аналіз, синтез, абстракція, конкретизація, узагальнення, предметно-дійове мислення, наочно-образне мислення, логічне мислення, креативність, дивергентність, уява, творча уява, репродуктивна уява, типізація, гіперболізація, аглютинація, схематизація.

Теми рефератів та доповідей

1. Індивідуальні особливості мислення. Мислення і мова.
2. Мислення як процес рішення задач. Етапи рішення задачі і розумові дії. Способи активізації розумової діяльності людини.
3. Фантазія, мрійливість. Способи і прийоми створення нових образів.
4. Уява і творчість. Розвиток уяви.
5. Взаємозв'язок якостей уваги і властивостей нервової системи. Умови привертання уваги. Підтримка уваги в процесі трудової діяльності.

Питання для самостійного опрацювання

1. Фізіологічні основи відчуттів. Фізичні властивості середовища, які породжують відчуття різної модальності.
2. Закономірності та властивості відчуттів.
3. Процеси пам'яті. Запам'ятовування: мимовільне й довільне, механічне й логічне. Відтворення. Забування, закон забування Г. Еббінгауза.
4. Процеси, основні прийоми створення образів уяви (акцентування, гіперболізація, аглютинація, типізація, схематизація, аналогія)

Література

[4; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14;].

Семінарське заняття 3

Тема: Емоційно-вольова сфера особистості

План

1. Поняття про емоції і почуття. Функції емоцій і почуттів.
2. Форми переживання емоцій і почуттів: афекти, настрої, стрес, пристрасті, потяги.
3. Емоційні стани (страх, тривога, сором, гнів, роздратування, радість та ін.)
3. Поняття про волю. Функції волі. Воля як саморегуляція діяльності.
4. Прояви волі. Потяги і бажання. Прагнення особистості. Ризик і його види.
5. Вольові якості правоохоронця.

Ключові слова: почуття, емоції, настрої, афект, пристрасті, стрес, вищі почуття, емоційні властивості особистості, вольовий вчинок, прийняття рішення, вольовий стан, вольовий процес, вольова якість.

Теми рефератів та доповідей

1. Можливості саморегуляції емоцій.
2. Теорія емоцій Джемса — Ланге.
3. Тривимірна теорія емоцій В. Вундта.
4. Інформаційна концепція емоцій П. Симонова.
5. Біологічна теорія емоцій П. Анохіна.

Питання для самостійного опрацювання

1. Простий і складний вольовий акт. Структура складного вольового акту.
2. Ухвалення рішення і його реалізація. Локус контролю.
2. Зв'язок вольової регуляції поведінки з боротьбою мотивів, потребами і цілями людини. Воля і рефлексія.
3. Проблема взаємозв'язку високого рівня свідомості та «сили волі» особистості. Можливості самовиховання волі.
4. Дослідження індивідуальних якостей розумової діяльності
5. Творче натхнення.
6. Психологічні проблеми навчання творчості.

Література

[4; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 17; 18; 20; 21; 27; 33; 34; 38; 39; 40; 42; 43; 58; 59; 60; 69].

Семінарське заняття 4

Тема: Особистість: психологічна характеристика та структура

План

1. Поняття про особистість у психології. Співвідношення понять «людина», «індивід», «особистість», «індивідуальність».
2. Структура особистості. Біологічні і соціальні умови психічного розвитку індивіда.
3. Потреби як джерело активності особистості. Мотиви. Види мотивів.
4. Ціннісні орієнтації особистості як змістовна характеристика мотиваційної сфери особистості.
5. Спрямованість особистості, форми її прояву.

Ключові слова: особистість, людина, індивід, індивідуальність, структура особистості, свідомість, самосвідомість, онтогенез, філогенез, соціалізація.

Теми рефератів та доповідей

1. Формування особистості як процес і результат її розвитку. Формування особистості як цілеспрямоване виховання.
2. Аналіз структури особистості залежно від її системоутворюючої позиції (Л. Божович)
3. Поняття життєвого шляху та проблеми особистісного розвитку людини.
4. Психоеволюційна теорія особистості.
5. Біхевіоріальна теорія особистості.
6. Гуманістична теорія особистості.
7. Диспозиційна теорія особистості.
8. Діяльнісна теорія особистості.

Питання для самостійного опрацювання

1. Фактори формування Я-концепції на різних вікових етапах.
2. Роль біологічного й соціального в структурі особистості.
3. Принципи і підстави дослідження структури особистості.

Література

[3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 16; 17; 18; 20; 21; 22; 23; 24; 29; 30; 40; 42; 43; 63; 66; 67; 68].

Семінарське заняття № 5

Тема: Психологія темпераменту, характеру та здібностей

План

1. Поняття про темперамент. Психологічні властивості темпераменту: сензитивність, реактивність, активність, співвідношення активності і реактивності; темп реакції, емоційна збудливість, екстра-, інтровертованість, ригідність-пластичність, тривожність, товариськість, опірність.

2. Психологічна характеристика типів темпераменту.
3. Поняття про характер. Психологічна структура характеру.
4. Типології характеру. Акцентуації характеру.
5. Поняття про здібності. Види здібностей.

Ключові слова: темперамент, холеричний, сангвінічний, холеричний, меланхолічний, активність, сенситивність, реактивність, екстравертованість, інтравертованість, емоційна збудливість, тривожність, характер, акцентуація, симптомокомплекс, риси характеру, задатки, здібності, обдарованість, загальні і соціальні здібності, рівні розвитку здібностей, обдарованість, талант, геніальність.

Теми рефератів:

1. Темперамент і характер. Характер і індивідуальність людини.
2. Рівні розвитку здібностей.
3. Обдарованість. Талант. Геніальність.
4. Методи визначення здібностей. Формування здібностей. Роль інтересів і схильностей у формуванні здібностей.

Питання для самостійного опрацювання

1. Психологічні особливості та фізіологічна основа темпераменту. Тип вищої нервової діяльності і темперамент.
2. Формування характеру. Характер і обставини.
3. Умови розвитку здібностей: активність, навчання і виховання.

Література

[3; 10; 11; 12; 18; 19; 20; 28; 29; 34; 39; 45; 46; 47; 48; 49; 53; 71; 74; 75; 77; 78].

Семінарське заняття 6 **Тема: Діяльність і спілкування**

План

1. Загальна характеристика діяльності. Психологічна структура діяльності.
2. Засоби діяльності: навички, уміння, звички.
3. Поняття про спілкування. Засоби спілкування: мова і мовлення в психічному розвитку людини.
4. Вербальна і невербальна комунікації.

Ключові слова: активність, діяльність, дія, операція, інтеріоризація, екстеріоризація, навичка, уміння, звичка, зовнішня та внутрішня діяльності, спілкування.

Теми рефератів та доповідей

1. Види людської діяльності (спілкування, гра, навчання, праця), їхнє освоєння і розвиток.
2. Ігрова діяльність, її психологічні особливості та роль у психічному

розвитку дитини

3. Ефективність та стилі спілкування («спільна творчість», «дружня прихильність», «загравання», «залякування», «дистанція», «менторський»).

Питання для самостійного опрацювання

1. Навички й уміння. Етапи і фактори продуктивності формування навички. Взаємодія навичок.
2. Діяльність і імпульсивна поведінка. Зовнішня (фізична) і внутрішня (психічна) діяльність.
3. Функції спілкування: регулювання спільної діяльності; пізнання і формування свідомості людини; самовизначення індивіда та форми спілкування.

Література

[3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 16; 17; 18; 22; 27; 34; 54; 61; 90].

Семінарське заняття 7

Тема: Психологічні засади конфлікту в діяльності працівників правоохоронних органів

План

1. Поняття конфлікту та його функції.
2. Соціологічні і психологічні теорії конфлікту.
3. Поняття конфліктогену, його види та особливості блокування.
4. Види та класифікація конфліктів.
5. Стратегії поведінки у конфліктній ситуації.
6. Способи вирішення конфліктів.

Ключові слова: конфлікт, конфліктоген, блокування конфліктогенів, внутрішньоособистісний конфлікт, міжособистісний конфлікт, міжгруповий конфлікт, динаміка конфлікту, вирішення конфліктів.

Теми рефератів та доповідей

1. Особливості внутрішньоособистісних конфліктів.
2. Міжособистісний конфлікт як «полігон» для демонстрації характеру.
3. Міжгруповий конфлікт: сутність та характеристика.

Питання для самостійного опрацювання

1. Конфлікти в діяльності.
2. Основні ознаки конфліктів. Причини і динаміка конфліктів.
3. Конфлікти, що виникають через порушення норм і правил взаємодії.
4. Стратегії поводження учасників конфлікту.
5. Різновиди психічного впливу: зараження, навіювання, наслідування.
6. Розвиток навичок ефективної взаємодії в складних ситуаціях людських відносин.

7. Конфлікти в сім'ї, види та особливості.

Література

[3; 10; 11; 12; 18; 19; 20; 28; 29; 34; 39; 45; 46; 47; 48; 49; 53; 71; 74; 75; 77; 78].

Семінарське заняття 8

Тема: Психологія злочинної діяльності

План

1. Психологічна структура злочину.
2. Девіантна поведінка та її особливості.
3. Психологічні особливості вивчення особи, яка підозрюється у скоєнні злочину.
4. Соціалізація особистості. Соціальна деградація.
5. Мотив як елемент психологічного механізму злочинного діяння. Психологічні наслідки злочину.

Ключові слова: злочинна діяльність, соціалізація, злочин, девіантна поведінка, соціальна деградація, мотив, наслідки злочину.

Теми рефератів та доповідей

1. Еволюція вчення про особу злочинця.
2. Психологічні особливості сучасної жіночої злочинності.
3. Психологічні засади здійснення злочинів з особливою жорстокістю.
4. Вірогідність скоєння злочинів підлітків з акцентуаціями характеру.
5. Психологічні детермінанти криміналізації особистості.
6. Особливості особистості неповнолітнього, що сприяють втягненню у злочинну діяльність.

Питання для самостійного опрацювання

1. Мотивація у психологічній структурі злочину.
2. Основні елементи механізму злочинної поведінки.
3. Основні причини, умови та механізм, що детермінують злочинну поведінку жінок.
4. Психологічні аспекти формування та функціонування злочинної групи.

Література

[1; 2; 3; 4; 5; 36; 40; 42; 64; 69; 75].

Семінарське заняття 9

Тема: Психологія кримінальної поведінки

План

1. Психологія злочинності неповнолітніх. Психолого-педагогічні аспекти насильства в молодіжному середовищі.
2. Психологія жертви.
3. Поняття групи в психологічній науці. Психологічна характеристика великих і малих груп.
4. Психологія злочинної групи. Психологія організованої злочинності.
5. Психологія поведінки натовпу.

Ключові слова: злочин, неповнолітні, насильство, жертва, великі і малі групи, злочинна група, організована злочинність, натовп, девіантна поведінка, соціальна деградація, мотив, наслідки злочину.

Теми рефератів та доповідей

1. Психолого-педагогічні засади профілактичної діяльності працівника поліції.
2. Психолого-педагогічні аспекти насильства в молодіжному середовищі.
3. Соціально-психологічний портрет сучасного неповнолітнього.
4. Профілактика злочинності та насильства в молодіжному середовищі.
5. Окремі аспекти методики індивідуальної профілактики з неповнолітніми правопорушниками.
6. Основні напрями профілактики та попередження виникнення масових заворушень.

Питання для самостійного опрацювання

1. Психологічні особливості особистості неповнолітнього правопорушника.
2. Неповнолітній порушник закону – особливий, найбільш важкий об'єкт виховання та перевиховання.
3. Психологічна характеристика потерпілого.
4. Психологічні особливості різновидів злочинних груп.
5. Психологічні аспекти організованої злочинності.
6. Психологічна характеристика екстремальних ситуацій у правоохоронній діяльності.
7. Характер і види екстремальних ситуацій.

Література

[1; 2; 3; 4; 5; 36; 40; 42; 64; 69; 75].

Семінарське заняття 10

Тема: Виправна (пенітенціарна) психологія

План

1. Мета, зміст, завдання та головні категорії пенітенціарної психології .
2. Методи, прийоми та засоби виховного впливу.
3. Особливості роботи з різними категоріями засуджених.
4. Психологічний аналіз типів засуджених. Психологія особи засуджених: вперше, неодноразово засуджених та рецидивістів.

Ключові слова: пенітенціарна психологія, засуджений, покарання, ресоціалізація, виховання, перевиховання, правосвідомість, субкультура, кримінальна стратифікація.

Теми рефератів та доповідей

1. Метод спостереження, метод бесіди, метод незалежних характеристик, метод анкетування, метод аналізу результатів діяльності стосовно цілей пенітенціарної психології.
2. Методи прямого соціально-психологічного вивчення груп засуджених і їхньої субкультури (соціометрія, референтометрія, опитування).
3. Діагностика психічних станів і намірів за допомогою певних ознак зовнішності та манери поведінки: міміки, жестикуляції, положення тіла і ніг, особливостей мови, дихання та фізіологічних реакцій.
4. Діагностика схильності до суїцидальної поведінки. Характерні суїцидальні прояви.
5. Конфлікти в середовищі засуджених. Причини конфлікту та їх класифікація.
6. Керівні принципи Організації Об'єднаних Націй щодо попередження злочинності серед неповнолітніх.

Питання для самостійного опрацювання

1. Особливості організації індивідуально-виховної роботи з засудженими.
2. Організація процесу самовиховання засуджених.
3. Принципи і підстави дослідження структури особистості.
4. Особливості організації школи підготовки до звільнення.
5. Психологічні особливості засуджених, обумовлені їх віком, статтю.

Література

[1; 2; 3; 4; 5; 36; 40; 42; 64; 69; 75].

3 ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Юридична психологія як наука.
2. Завдання юридичної психології.
3. Система юридичної психології.
4. Місце юридичної психології в системі наук. Зв'язок юридичної психології з суміжними дисциплінами.
5. Розвиток та стан юридичної психології.
6. Основні напрями розвитку психології та їх характеристика.
7. Принцип детермінізму у психології.
8. Принцип системності в загальній психології.
9. Принцип випереджального психічного відображення дійсності.
10. Принцип єдності свідомості й діяльності.
11. Загальна характеристика методів психології.
12. Виникнення і розвиток свідомості.
13. Структура свідомості.
14. Загальна характеристика пізнавальних процесів.
15. Відчуття як пізнавальний процес. Види відчуттів.
16. Сприймання як пізнавальний процес.
17. Умови розвитку чуттєвих форм пізнання дійсності.
18. Пам'ять як психічний процес.
19. Засоби підвищення продуктивності пам'яті.
20. Мислення як пізнавальний процес.
21. Мислення як процес розв'язання завдань.
22. Операції мислення.
23. Види мислення.
24. Засоби активізації мислення.
25. Мислення і мовлення.
26. Уява як специфічний пізнавальний процес.
27. Уява і творчість.
28. Типи темпераменту та їх характеристики.
29. Темперамент і продуктивність діяльності людини.
30. Здібності та їх вплив на успішність діяльності.
31. Загальні та спеціальні здібності, їх характеристика.
32. Умови розвитку здібностей.
33. Пам'ять як психічний процес.
34. Засоби підвищення ефективності пам'яті.
35. Увага та її властивості.
36. Можливості управління увагою.
37. Емоції як психічний процес.
38. Засоби управління емоціями.
39. Воля як регуляція психічної активності людини.
40. Структура вольового акту.
41. Вольові якості та їх розвиток.
42. Спрямованість як головний компонент особистості.

43. Мотив і мотивація.
44. Ціннісні орієнтації особистості.
45. Загальна характеристика психічних станів.
46. Стрес і шляхи його подолання.
47. Характер: сутність і структура.
48. Концепції особистості в загальній психології.
49. Співвідношення понять „людина”, „індивід”, „особистість”, „індивідуальність”.
50. Структурний аналіз особистості.
51. Біологічне і соціальне в структурі особистості.
52. Соціальний статут і соціальні ролі.
53. Поняття про егоїдентичність. „Я- образ” і „Я- концепція”. Самооцінка особистості.
54. Механізми психологічного захисту.
55. Потреба як основа активності особистості.
56. Психологічна концепція потреб. Ієрархія потреб.
57. Мотиваційна сфера особистості. Перемінні мотиваційної сфери.
58. Поняття про спрямованість.
59. Поняття про спілкування. Види спілкування. Задачі. Цілі.
60. Способи спілкування: вербальна та невербальна комунікація (тілесний образ, жест, тактильно-м'язова чуттєвість).
61. Функції спілкування: комунікативна, інтерактивна, перцептивна, ідентифікація і рефлексія, стереотипізація.
62. Казуальна атрибуція. Значення спілкування в правоохоронній діяльності.
63. Поняття про діяльність. Ціль та мотиви діяльності.
64. Структура діяльності. Способи діяльності і процес їх освоєння.
65. Поняття про навички. Процес формування вмінь та навичок.
66. Перенос і інтерференція дій. Види діяльності. Творчість.
67. Поняття конфлікту, класифікація конфліктів.
68. Конфліктоген, види конфліктогенів.
69. Блокування конфліктогенів.
70. Динаміка конфлікту.
71. Особливості внутрішньо особистісного конфлікту, його види.
72. Основні типи міжособистісних конфліктів і їхній розвиток.
73. Ціннісні конфлікти інтересів.
74. Конфлікти, що виникають через порушення норм і правил взаємодії.
75. Фактори, що визначають гостроту конфлікту.
76. Шляхи подолання міжособистісних конфліктних ситуацій.
77. Стратегії поведінки учасників конфлікту.
78. Розвиток навичок ефективної взаємодії в складних ситуаціях людських відносин.
79. Психологічні основи такту. Психологічне сумісництво.
80. Поняття про вікові етапи та вікові кризи.
81. Сутність пенітенціарної психології.

82. Методи пенітенціарної психології.
83. Методи психолого-педагогічного впливу в установах по виконанню покарань.
84. Колективи засуджених і їхня психологічна характеристика.
85. Ієрархічна система груп засуджених негативної спрямованості.
86. Вплив соціальної ізоляції на особистість.
87. Психологія тюремного побуту.
88. Психологічні основи ресоціалізації засуджених.
89. Поняття про життєвий шлях як самоздійснення людини.
90. Умови становлення і розвитку характеру правоохоронця.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30.
2. Закон України «Про Національну поліцію» № 580- ІV від 2 липня 2015.
3. Александров Д.О., Андросюк В.Г., Казміренко Л.І. та інші. Юридична психологія: Підручник / За загальн. Ред.. Л.І. Казміренко, Є.М. Моїсєєва. – К.: КНТ, 2007.
4. Бедь В.В. Юридична психологія: Навчальний посібник. – К.: «Каравела»; Львів: «Новий світ -2000», «Магнолія плюс», 2003.
5. Бочелюк В. Й. Юридична психологія. Навч. посіб./В.Й. Бочелюк – К: ЦУЛ, 2010.
6. Варій М. Й. Загальна психологія : підр. [для студ.вищ. навч. закл.] / М. Й. Варій –[3-є вид.]. – К. : Кондор, 2009. – 1007 с.14.
7. Варій М. Й. Психологія: навч. пос. [для студ. вищ. навч. закл.] [2-ге вид.]. - К.: Центр учбової літератури, 2009. – 288 с.
8. Васянович Г. П. Основи психології : навчальний посібник – К. : Педагогічна думка, 2012. – 114 с.
9. Гиппенрейтор Ю. Б. Введение в общую психологию: Курс лекцій / Ю. Б. Гиппенрейтор. – М. : Че Ро, 2002, 336 с.
10. Загальна психологія. Видання 3-є, перероблене та доповнене. Навч. посіб. / С. Д. Максименко. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 288 с.
11. Загальна психологія: підручник / Р. В. Павелків. – Київ. : Кондор, 2009. – 576 с.
12. Загальна психологія /За заг. ред. С. Д. Максименка. Підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Вінниця : Нова Книга, 2004. – 704.с.
13. Загальна психологія. Підручник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук. – К. : Каравела, 2009. – 464 с.
14. Коновалова В.О., Шепітько В.Ю. Юридична психологія. Підручник.-Харків: «Право», 2008.
15. Корольчук М. С. Психологічне забезпечення психічного і фізичного здоров'я / М. С. Корольчук. – К. : ІНК ОС, 2002. – 272 с.
16. Психологія: Підручник / Ю. Л. Трофімов, В. В. Рибалка, П. А. Гончарук та ін.; за ред. Ю. Л Трофімова. – 2-ге вид., стереотип. – К. : Либідь, 2000. – 558 с.
17. Русинка І. Психологія : навч.посібник. – К.: Знання, 2007.

+

Допоміжна

1. Айзенк Г. Ю. Структура личности / Г. Ю. Айзенк. – СПб. : Ювента; М.: КСП+, 1999. – 464 с.
2. Ананьев Б. Г. Сенсорно-перцептивные характеристики индивидуального развития человека // Избранные психол. труды: В 2 т., Т.1. / Б. Г. Ананьев – М. : Педагогика, 1980. – С. 180-185.
3. Ананьев Б. Г. Человек как предмет познания / Б. Г. Ананьев. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1968. – 338 с.

4. Асеев В. Г. Личность и значимость побуждений / В. Г. Асеев. – М. : Прогресс; Прогресс-Академия, 1993. – 223 с.
5. Асмолов А. Г. Психология личности: Учебник / А. Г. Асмолов. – М. : Смысл, Академия, 2002. – 416 с.
6. Балл Г. А. Концепция самоактуализации личности в гуманистической психологии / Г. А. Балл. – К. ; Донецк, 1993. – 32 с.
7. Берн Э. Трансакционный анализ и психотерапия: Пер.с англ. / Э. Берн. – СПб. :Братство, 1992. – 224 с.
8. Бех І. Д. Від волі до особистості / І. Д. Бех. – К. : Україна-Віта, 1995. – 207 с.
9. Блейхер В. Б. Психологическая диагностика интеллекта и личности / В. Б. Блейхер, В. Ф. Бурлачук. – К. : Вища школа, 1978. – 144 с.
10. Бодалев А. А. Личность и общение: Избр. Тр. / А. А. Бодалев. – М. : Педагогика, 1983. – 282 с.
11. Бодалев А. А. Психология о личности / А. А. Бодалев. – М. : Изд-во МГУ, 1988. – 188 с.
12. Божович Л. И. Этапы формирования личности в онтогенезе / Л. И. Божович // Хрестоматия по возрастной психологии: Уч. пособ.: Сост. Л.Н. Семенюк: Под ред. Д.И. Фельдштейна. – М. : Международная пед. академ., 1994. – С.87-97.
13. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посібник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. – К. : Просвіта, 2001. – 416 с.
14. Выготский Л. С. Мышление и речь / Л. С. Выготский // Собр. соч.: В 6 т. – М. : Педагогика, 1982. –Т.2. – 365 с.
15. Выготский Л. С. Память и ее развитие в детском возрасте / Л. С. Выготский // Собр. соч.:В 6 т. –М. : Педагогика, 1982. –Т. 2. – 365 с.
16. Выготский Л. С. Эмоции и их развитие в детском возрасте / Л. С. Выготский // Собр. соч.: В 6 т. - М. : Педагогика, 1982. – Т. 2. – 365 с.
17. Гетьман А.П., Данильян О.Г., О.Л. Дзьобань та ін. Філософія правового виховання. – К.: Право, 2014 - 248 с.
18. Гуменюк О. Психологія Я- концепції / О. Гуменюк. – К. : Економічна думка, 2002. – 186 с.
19. Джеймс В. Научные основы психологии: Пер.с англ. / В. Джеймс. – СПб. : Ювента, 1902. – 370 с.
20. Жане П. Неврозы и фиксированные идеи: Пер.с франц. / П. Жане. – СПб. : Ювента, 1903. – 428 с.
21. Загальна психологія: Хрестоматія / Л. В. Долинська та ін.: Посібник. – К. : Каравела, 2008. – 640 с.
22. Зазнюк С. Психологія мотивації. – К., 2002.
23. Запорожец А. В. Восприятие, движение, действие / А. В. Запорожец // Избранные психологические труды: в 2 т., Т.1. – М. : Педагогика, 1986. – С. 112-153.
24. Ильин Е. П. Психология воли / Е. П. Ильин. – СПб. : Питер, 2000. – 288 с. : ил. (Серия «Мастера психологии»).
25. Ильин Е. П. Психология индивидуальных различий / Е. П. Ильин. – СПб. : Питер, 2004. – 701 с. : ил. (Серия «Мастера психологии»).

26. Ильин Е.П. Мотивы человека: теория и методы изучения / Е. П. Ильин. – К. : Вища школа, 1998. – 292 с.
27. История зарубежной психологии. 30-е годы XX века. Тексты. – / К. Р. Роджерс. – М. : Изд. МГУ, 1986. – 344 с.
28. Когнитивная психология. Учебник для вузов / Под ред. Дружинина В. Н. Ушакова Д. В. – М. : ПЕР СЗ, 2002. – 480 с.
29. Костюк Г. С. Избр.психол.труды / Г. С. Костюк. – М. : Педагогика, 1988. – 304 с.
30. Кречмер Э. Строение тела и характер / Э. Кречмер. – М. : Педагогика-Пресс, 1995. – 608 с.
31. Кулагина И. Ю. Возрастная психология: Полный жизненный цикл развития человека: Учеб.пособие для студентов высших учебных заведений / И. Ю. Кулагина, В. Н. Колюцкий. – М. : ТЦ «Сфера», 2001.
32. Лазурский А. Ф. Очерк науки о характерах / А. Ф. Лазурский. – М. : Наука, 1995. – 271 с.
33. Левин К. Теория поля в социальных науках: Пер.с англ. / К. Левин. – СПб. : Ювента, 2000. – 406 с.
34. Левчук Л. Психологія: історія, теорія, мистецька практика. - К., 2002.
35. Лейбин В. М. Фрейд, психоанализ и современная западная философия / В. М. Лейбин. – М. : Политиздат, 1990. – 397 с.
36. Леонгард К. Акцентуированные личности: Пер. с нем / К. Леонгард. – К. : Вища школа, 1989. – 375 с.
37. Леонтьев А. Н. Проблемы развития психики / А. Н. Леонтьев. – М. : Просвещение, 1981. – 467 с.
38. Леонтьев А.А. Психология общения / А. А. Леонтьев. – М. : Смысл, 1977. – 372 с.
39. Лихи Томас. История современной психологии / Томас Лихи. – СПб. : Питер, 2003. – 448 с.
40. Лозова В.І. Теоретичні основи виховання і навчання. Навч. пос. – К., 2002.
41. Максименко С.Д. Загальна психологія. 3-тє видання перероблене та доповнене: Підручник / С. Д. Максименко – К.: ЦУЛ, 2010.
42. М'ясоїд П. А. Загальна психологія: навчальний посібник / П. А. М'ясоїд. – К. : Вища школа, 1998. – 479 с.
43. Маслоу А. Мотивация и личность // Райгородский Д. Я. Психология личности: в 2 т. – Самара, 1999. – Т. 1. – С. 391–416.
44. Немов Р. С. Психология. Учебник для студентов высших педагогических заведений. В 3 кн. / Р. С. Немов. – М. : Просвещение: ВЛАДОС, 1998. – Кн. 2. – 608 с.
45. Обозов Н. Н. Психология межличностных отношений / Н. Н. Обозов. – К. : Либідь, 1990. – 197 с.
46. Оллпорт Г. Личность в психологии / Г. Оллпорт. – М.: КСП+; СПб. : Ювента, 1998. – 345 с.
47. Пиаже Ж. Аффективное бессознательное и когнитивное бессознательное // Вопросы психологии / Ж. Пиаже. – 1996. – № 6. – С. 125.

48. Психологический словарь / Под ред. В. П. Зинченко, Б. Г. Мещерякова. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Педагогика-Пресс, 1996. – 440 с.
49. Психология личности в трудах зарубежных психологов / Сост. и общая ред. Реана А. А. – СПб. : Питер, 2000. – 320 с. (Серия «Хрестоматия по психологии»).
50. Психология личности в трудах отечественных психологов / Сост. Куликов В. В. – СПб. : Питер, 1999. – 480 с. (Серия «Хрестоматия по психологии»).
51. Психология личности и время жизни человека / Отв. ред. В. И. Ковалев. – Черновцы, С. 119–156.
52. Психология эмоций. Тексты / Под ред. Вилюнаса В. К., Гиппенрейтер Ю. Б. – М. : Изд. МГУ, 1984. – 288 с.
53. Психология. Словарь / Под ред. А. В. Петровского, М. Г. Ярошевского. – М. : Политиздат, 1990. – 494 с.
54. Психологічний словник / За ред. В. І. Войтка. – К. : Вища шк., 1982. – 215 с.
55. Психологія діяльності та навчальний менеджмент. Навч.-методичний посібник / за ред. В. А. Козакова. – К. : КНЕУ. – 2003. – С. 407–410.
56. Психологія особистості: Словник-довідник / За ред. П. П. Горностая. – К. : Рута, 2001. – 320 с.
57. Реан А. А. Психология изучения личности: Учебное пособие / А. А. Реан. – СПб., 1999. – 208 с.
58. Роджерс К. Р. Взгляд на психотерапию. Становление человека: Пер. с англ. / К. Р. Роджерс. – М. : Прогресс; Универс, 1994. – 480 с.
59. Столин В. В. Самосознание личности / В. В. Столин. – М. : Изд-во МГУ, 1983. – 284 с.
60. Страхов И. В. Психология характера/ И. В. Страхов. – Саратов : Изд-во СГПИ, 1978. – Т. 1. – 1996. – 496с.
61. Стреляу Я. Роль темперамента в психическом развитии / Я. Стреляу. – М. : Прогресс, 1982. – 232 с.
62. Фейдимен Дж. Теория и практика личностно-ориентированной психологии / Дж. Фейдимен. – М. : Аспект Пресс, 1996. – 432 с.
63. Фернхем А., Хейвен П. Личность и социальное поведение / А. Фернхем, П. Хейвен. – СПб. : Питер, 2001. – 368 с. (Серия «Мастера психологии»).
64. Фестингер Л. Теория когнитивного диссонанса / Л. Фестингер. – СПб. : Ювента, 1999. – 318 с.
65. Франкл В. Человек в поисках смысла / В. Франкл. – М., 1990. – 286 с.
66. Фрейд З. Введение в психоанализ: Лекции / З. Фрейд. – М. : Наука, 1991. – 456 с.
67. Фромм Э. Бегство от свободы / Э. Фромм. – М.Прогресс, 1989. – 272 с.
68. Фрэнкин Р. Мотивация поведения: биологические, когнитивные и социальные аспекты / Р. Фрэнкин. – СПб. : Питер, 2003. – 651 с.
69. Холл К. С. Теории личности / К. С. Холл, Г. Линсдей. – М. : КСП+, 1977. – 720 с.
70. Хорни К. Невротическая личность нашего времени. Самоанализ / К. Хорни. – М. : Прогресс, 1993. – 480 с.

71. Хрестоматия по общей психологии. Психология мышления / Под ред. Гиппенрейтер Ю. Б., Петухова В. В. – М. : Изд. МГУ, 1981. – 400 с.
72. Хьелл Л. Теории личности / Л. Хьелл, Д. Зиглер. – СПб. : Питер, 2007. – 607 с. : (Серия «Мастера психологии»).
73. Шульц Д. П. История современной психологии / Д. П. Шульц, С. З. Шульц. – СПб. : Евразия, 1998. – 528 с.
74. Эльконин Д. Б. Избранные психологические труды / Д. Б. Эльконин – М. : педагогика, 1989. – 560 с. : ил. – (Труды д. чл. и чл.-кор. АПН СССР).
75. Эриксон Э. Г. Детство и общество / Э. Г. Эриксон. – СПб. : Ленато, Университет.книга, 1996. – 592 с.
76. Юнг К. Г. Архетип и символ / К. Г. Юнг. – М. : Ренессанс, 1991. – 304 с.
77. Kalat J. W. (2013) Introduction to Psychology (10th ed.). Belmont, CA: Wadsworth, Cengage Learning.
78. Komatsu, Lloyd K. (1994) Experimenting With The Mind. Pacific Grove, CA: Thomson Brooks/Cole.
79. LeDoux, J. (1998) The Emotional Brain: The Mysterious Underpinnings of Emotional Life. New York: Simon & Schuster.
80. Mitchell, P. & Ziegler, F. (2007) Fundamentals of Development. Hove, UK: Psychology.
81. Myers, D. G. (2010). Psychology (9th ed.). New York: Worth Publishers.
82. Gregory, R. L. (1997) Eye and Brain (5 ed.). Princeton, NJ: Princeton University Press.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Основні законодавчі акти

1. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права
http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_042
2. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права
http://zakon.nau.ua/doc/?code=995_043
3. Конституція України
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
4. Закон України «Про освіту»
<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>
5. Закон України «Про вищу освіту»
<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2984-14>
6. Конвенція про захист людини і основоположних свобод
http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi&nreg=995_004
7. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод
http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004

Інтернет-сайти

1. www.flogiston.ru
2. www.psychology.ru
3. www.azps.ru

4. <http://psyl.clarion.edu>
5. www.maslow.org
6. www.ageless.corn/yoga.htm
7. <http://search.epnet.com>
8. <http://www.lib.msu.su>
9. <http://www.gnpbu.ru>
10. <http://www.nlr.ru>
11. <http://www.psychology-science.com>

ДОДАТКИ

Додаток А

Контрольні завдання для самоперевірки

1. Самосвідомість проявляється в:

- а) критичне ставлення до себе;
- б) потягах;
- с) відповідальності перед суспільством за свої вчинки і дії.

2. Технології ефективного спілкування в конфлікті зводиться до таких способів, прийомів і засобів спілкування, які дозволяють досягти наступних цілей :

- а) досягти переконання суперника у своїй правоті;
- б) досягти угоди навіть ціною серйозної поступки супернику;
- с) досягти взаємного розуміння і взаємної емпатії з суперником.

3. Що є специфічним елементом кримінальної субкультури:

- а) стратифікація;
- б) адаптація;
- с) субординація.

4. Спонукальною причиною діяльності людини є:

- а) дія;
- б) мотив;
- с) умова.

5. Психічні властивості особистості:

- а) здібності;
- б) темперамент;
- с) звички.

6. Чи відносяться до факторів, які зумовили формування у порушників певного відчуття особистої безпеки: надія на щасливий випадок, успішність минулих дій, схильність до ризику.

- а) ні;
- б) так;
- с) частково.

7. Основними явищами, що характеризують типовий суб`єктивний зміст конфліктної ситуації міжгрупового кінфлікту є :

- а) "деіндивідуалізація" взаємного сприйняття, неадекватне групове порівняння, групова солідарність;
- б) групова атрибуція, "деіндивідуалізація" взаємного сприйняття, перцептивна деформація;

с) неадекватне групове порівняння, групова атрибуція, "деіндивідуалізація" взаємного сприйняття.

8. Система стійких переваг і мотивів особистості, що орієнтують динаміку її розвитку, що задає основні тенденції її поведінки, - це:

- а) здібності;
- б) характер;
- с) темперамент.

9. Конфронтація як форма управлінського конфлікту - це:

- а) різке загострення у взаємовідносинах між різними суб'єктами управління;
- б) найгостріша форма управлінського конфлікту, що веде до розколу і ліквідації існуючої системи управління;
- с) відкрите протистояння в різних ланках системи управління, яке характеризується поляризацією інтересів.

10. Найбільш загальною формально-динамічною характеристикою індивідуальної поведінки людини є:

- а) спрямованість;
- б) характер;
- с) темперамент.

11. Головними причинами конфлікту між керівником і очолюваним ним колективом є:

- а) стиль управління, низька компетентність керівника;
- б) вплив негативно спрямованих мікрогруп і їх лідерів;
- с) розподіл ресурсів.

12. Особливістю психічного відображення є:

- а) суб'єктивність;
- б) неусвідомленість;
- с) об'єктивність.

13. До психічних пізнавальних процесів особистості відносять:

- а) пам'ять;
- б) почуття;
- с) мислення.

14. Визначення психологічного поняття "індивід":

- а) людина як представник родо-видових відносин, як одинична природна істота;
- б) людина як одиничний член групи людей;
- с) людина як суб'єкт діяльності.

15. Конфлікт є:

- а) зіткнення між протилежно спрямованими бажаннями, потребами, інтересами двох соціальних суб'єктів, що знаходяться в певному зв'язку і взаємозалежності;
- б) відкрите зіткнення між однонаправленими бажаннями, потребами, інтересами двох соціальних суб'єктів(індивідів, груп, великих співтовариств) що знаходяться в певному зв'язку і взаємозалежності;
- с) відкрите, таке, що досягло фази загострення зіткнення між протилежно спрямованими бажаннями, потребами, інтересами двох або декількох соціальних суб'єктів(індивідів, груп, великих співтовариств) тих, що знаходяться в певному зв'язку і взаємозалежності.

16. Вища форма психічного відображення, властива тільки людині, інтегруючи всі інші форми відображення, має назву:

- а) свідомістю;
- б) рефлексом;
- с) емоціями.

17. Психологічне поняття "особистість" характеризує:

- а) природну сутність людини;
- б) соціальну сутність людини;
- с) високий інтелектуальний розвиток людини.

18. Результат пізнавальної діяльності людини, відбитий у вигляді уявлень, понять, суджень, має назву:

- а) вміння;
- б) життєвий досвід;
- с) знання.

19. Управління конфліктами - це:

- а) цілеспрямована дія на процес його динаміки;
- б) цілеспрямовані, обумовлене об'єктивними законами дії на процес його динаміки в інтересах розвитку або руйнування тієї соціальної системи, до якої має відношення цей конфлікт;
- с) цілеспрямована дія на тих, що конфліктують в інтересах зниження рівня напруженості між ними.

20. Алгоритм виконання дій, що став в результаті вправ автоматизованим, називається:

- а) звичкою;
- б) навичкою;
- с) операцією.

21. Сутність процесу мислення полягає у встановленні таких зв'язків і відносин між предметами і явищами, як:

- a) безпричинні;
- b) будь-які зв'язки, які не є сутністю мислення;
- c) причинно-наслідкові.

22. Стійка структура розумових здібностей, яка забезпечує використання накопичених знань на практиці це:

- a) інсайт;
- b) інтелект;
- c) обдарованість.

23. Зазначте чинники, що зумовлюють формування у правопорушників відчуття особистої безпеки:

- a) низький рівень емпатійності;
- b) відсутність співпереживань;
- c) безкарність раніше скоєних правопорушень.

24. Етап розвитку конфлікту, на якому сторони переходять до активних дій, спрямованих на нанесення збитку опонентові має назву:

- a) початок відкритої конфліктної взаємодії;
- b) розвиток відкритого конфлікту;
- c) вирішення конфлікту.

25. До психічних властивостей особистості відносять:

- a) мислення і свідомість;
- b) темперамент і здібності;
- c) бажання і потреби.

26. Визначіть тип конфлікту в організації(на основі типу функціональної системи) з наступних причин: порушення договорних зобов'язань; неповна інформація про реальний стан справ в організації; інновація без урахування інтересу робітників; порушення трудового законодавства:

- a) організаційно-технологічний конфлікт;
- b) конфлікт в соціально-економічній системі організації;
- c) конфлікт в адміністративно-управлінській системі.

27. Компонентами правової компетентності є:

- a) правові уміння, навички;
- b) правова освіченість;
- c) відповідальність.

28. До особливостей мотивів злочинної поведінки належать:

- a) переважання матеріальних спонукань;
- b) антисоціальність;
- c) "прагнення набуття авторитету у товаришів", "жадібність", "прагнення накопичити матеріальні блага", "помста, озлоблення".

29. Стиль, який означає схильність учасників конфлікту до врегулювання розбіжності на основі взаємних поступок, досягнення часткового задоволення своїх інтересів і в рівній мірі припускає активні і пасивні дії, докладання індивідуальних і колективних зусиль, це:

- a) співпраця;
- b) пристосування;
- c) компроміс.

30. Який елемент не містить у собі правосвідомість:

- a) когнітивний;
- b) економічний;
- c) регуляційний.

Індивідуальні завдання

1. Розробіть схему „Класифікація методів юридичної психології”, зазначивши особливості кожного з них.
2. Зробіть презентацію на тему:
 - Фактори, що впливають на правову психологію населення.
 - Значення моралі для правоохоронця.
 - Взаємозв'язок понять: «психологія права», «правова психологія спільнот», «правова соціалізація».
3. Напишіть коротке есе на тему «Значення юридичної психології у діяльності правоохоронця».
4. Складіть психологічний портрет пізнавальної сфери правоохоронця (відобразивши у ньому необхідні характеристики пізнавальних психічних процесів).
5. Опишіть тезами:
 - значення психічних станів у правоохоронній діяльності;
 - особистості у процесі вчинення злочину;
 - особливості поведінки людини у конфліктних емоційних ситуаціях.
6. Поясніть суть особистісного підходу у психології. Розробіть поширену схему «Соціально-психологічна характеристика особистості у правоохоронній діяльності» (варто відобразити у ній такі складові: мотивація діяльності та поведінка особистості, інтереси, нахили, ідеали та світогляд, психологічні установки, цілі, перспективи, темперамент, характер, здібності особистості).
7. Опишіть тезами, яким чином здійснюється нормативна регуляція соціальної поведінки, і чому виникає девіантна та делінквентна поведінки особистості.
8. Поясніть, яким чином на правову соціалізацію особистості впливає соціальна група, соціальна справедливість, яким чином формується правосвідомість та правовиконавча поведінка особистості (напишіть коротке есе).
9. Підготуйте тези доповіді на одну із тем:
 - «Психологія особистості терориста»;
 - «Психологія гри при веденні переговорів з терористами, які захопили заручників»;
 - «Психологія попередження тероризму».
10. Підготуйте тезовий огляд теми «Психологія особи засудженого» (зупиніться на таких аспектах: вплив соціальної ізоляції на особу; психологія тюремного побуту; психологічні основи ресоціалізації засуджених; відмінні риси особистості засудженого; типологічні особливості особистості різних категорій засуджених; рекомендації з виправного впливу на різні групи засуджених; використання психологічної інформації в діяльності органів внутрішніх справ; патохарактерологічні особливості засуджених та їх зв'язок із злочинною поведінкою; виявлення і попередження суїцидальних станів в

умовах пенітенціарних закладів; соціально-психологічні проблеми в пенітенціарних закладах; діагностика неформальної взаємодії і становища особистості в субкультурі; життєдіяльність та психологічні стани попередньо ув'язнених і засуджених).